

Matematisk Statistik

SF1920/SF1921 Sannolikhetsteori och statistik, VT 2018
Laboration 2 för CELTE2/CMATD3

1 Introduktion

Denna laboration är poänggivande och godkänd laboration kan ge 4 bonuspoäng vid ordinarie tentamen och första omtentamen. Laborationen bedöms som godkänd eller ej godkänd. Läs först labbspecifikationen två gånger. Försäkra dig om att du förstår hur de MATLAB-kommandon som finns i den bifogade koden fungerar. Svaren på förberedelseuppgifterna ska kunna redovisas **individuellt**. Arbete i grupp är tillåtet (och uppmuntras) med **högst två** personer per grupp. **Ta med** en utskriven kopia av labbspecifikationen till redovisningstillfället för att kunna använda som kvitto på att laborationen är godkänd.

2 Förberedelseuppgifter

1. Definiera likelihood och log-likelihood samt förklara sambandet mellan dessa begrepp. Beskriv idén bakom Minsta-kvadratmetoden (MK) respektive Maximum-likelihoodmetoden (ML).
2. En Rayleighfördelad stokastisk variabel X har täthetsfunktionen

$$f_X(x) = \frac{x}{b^2} e^{-\frac{x^2}{2b^2}}.$$

Antag nu att du har n stycken Rayleighfördelade variabler.

- a) Bestäm ML-skattningen av b .
 - b) Bestäm MK-skattningen av b .
3. Beskriv hur du kan ta fram ett approximativt konfidensintervall för parametern b . Motivera varför det är rimligt att göra den approximation som du har gjort. Ledning: Använd MK-skattningen.
 4. Beskriv idén bakom linjär regression. Förklara vad polynomregression är.

5. Beskriv hur man i MATLAB m.h.a. kommandot `regress` kan skatta parametrarna i modellen

$$w = \log(y_k) = \beta_0 + \beta_1 x_k + \varepsilon_k \quad (1)$$

3 Syfte och vidare introduktion

Börja med att ladda ner följande filer från kurshemsidan.

- `wave_data.mat`
- `moore.mat`
- `poly.mat`
- `birth.dat`
- `birth.txt` - beskrivning av datat `birth.dat`

Se till att filerna ligger i den mapp du kommer att arbeta i. För att kontrollera att du har lagt filerna rätt, skriv `ls *.mat` och se om filerna ovan listas. Du kan skriva dina kommandon direkt i MATLAB-prompten men det är absolut att föredra att arbeta i editorn. Om den inte är öppen så kan du öppna den och skapa ett nytt dokument genom att skriva `edit lab3.m`. Koden som ges nedan är skriven i celler. En ny cell påbörjas genom att skriva två procenttecken. `Ctrl+Enter` exekverar innehållet i en cell.

4 Laborationsuppgifter

Problem 1 - Deskriptiv statistik

I denna uppgift studerar vi skillnaden i väntevärden hos två populationer. I synnerhet undersöker vi skillnaden i födelsevikt mellan barn vars mammor röker respektive inte röker under graviditeten. I filen `birth.txt` ser man att kolonn 20 i `birth.dat` innehåller rökvanor och att värdena 1 och 2 betyder att mamman inte röker under graviditeten, medan värdet 3 betyder att hon gör det. Ni kan skapa två variabler `x` och `y` för födelsevikter hörande till icke-rökande respektive rökande mammor enligt

```
>> x = birth(birth(:, 20) < 3, 3);  
>> y = birth(birth(:, 20) == 3, 3);
```

Vad som händer här är att `birth(:, 20) < 3` returnerar en vektor av "sant" och "falskt" och att bara de rader av kolonn 3 (födelsevikterna) i `birth` för vilka jämförelsen är sann, väljs ut. Använd funktionen `length` eller kommandot `whos` för att se storleken på vektorerna `x` och `y`. Använd koden nedan för att visuellt inspektera datat.

```
1 %% Problem 8: Deskriptiv statistik
2 load lab2data/birth.dat
3 x = birth(birth(:, 20) < 3, 3);
4 y = birth(birth(:, 20) == 3, 3);
5 subplot(2,2,1)
6 boxplot(x)
7 axis([0 2 500 5000])
8 subplot(2,2,2)
9 boxplot(y)
10 axis([0 2 500 5000])
11 subplot(2,2,3:4)
12 ksdensity(x)
13 hold on
14 [fy, ty] = ksdensity(y);
15 plot(ty, fy, 'r')
16 hold off
```

Vad betyder plotarna? Vilka slutsatser kan ni dra?

Problem 2 - Centrala Gränsvärdessatsen

Koden nedan simulerar exponentialfördelade slumpstal och summerar sedan dessa. Studera koden och fundera ut vad N representerar.

```
1 %% Problem 2: Centrala gransvardessatsen
2 M = 1e3;
3 N = 4;
4 mu = 5;
5 X = exprnd(mu, M, N);
6 S = cumsum(X, 2);
7 for k = 1:N
8     hist(S(:, k), 30)
9     xlabel(num2str(k))
10    pause(0.1)
11 end
```

Justera N, vad händer när du ökar respektive minskar värdet? Varför? Vid vilket N ser det ut som att det inte gör någon skillnad att öka N? Vilken fördelning verkar summorna ha? Varför har de denna fördelning?

Problem 3 - Monte Carlo-skattning av väntevärden

På förra laborationen såg vi att väntevärdet av en stokastisk variabel kunde skattas numeriskt med hjälp av Monte Carlo-simulering, dvs. genom att beräkna det aritmetiska medelvärdet av ett stort antal simulerade slumpstal som dras från samma fördelning som den stokastiska variabeln.

Fördelen med Monte Carlo-simulering av väntevärden är att det kan användas även för väntevärden som är svåra att beräkna exakt. Låt exempelvis X och Y vara oberoende stokastiska variabler där $X \in \text{Exp}(4)$ och $Y \in N(0, 1)$. Väntevärdet $E[e^{X \cos(Y)}]$ ges då av

$$\begin{aligned} E[e^{X \cos(Y)}] &= \int_0^\infty \int_{-\infty}^\infty e^{x \cos(y)} f_{X,Y}(x, y) dy dx \\ &= \int_0^\infty \int_{-\infty}^\infty e^{x \cos(y)} 4e^{-4x} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-y^2/2} dy dx, \end{aligned}$$

vilket är en rätt knepig integral.

Skriv en egen MATLAB-kod som beräknar väntevärdet $E[e^{X \cos(Y)}]$ med Monte Carlo-simulering. Upprepa simuleringen av väntevärdet och se hur resultatet varierar. Prova också att variera antalet termer i det aritmetiska medelvärdet och se hur det påverkar skattningen av väntevärdet.

Problem 4 - Maximum likelihood/Minsta kvadrat

I denna uppgift ska vi undersöka två olika punktskattningar av värdet på parametern i en Rayleigh-fördelning. Koden nedan genererar en samling Rayleigh-fördelade stokastiska variabler med parametervärde 4 och plottar sedan skattningarna `my_est_ml` och `my_est_mk`. Använd dina två skattningar från förberedelseuppgift 2.

```
1 %% Problem 3: Maximum likelihood/Minsta kvadrat
2 M = 1e4;
3 b = 4;
4 x = raylrnd(b, M, 1);
5 hist_density(x, 40)
6 hold on
7 my_est_ml = % Skriv in din ML-skattning här
8 my_est_mk = % Skriv in din MK-skattning här
9 plot(my_est_ml, 0, 'r*')
10 plot(my_est_mk, 0, 'g*')
11 plot(b, 0, 'ro')
12 hold off
```

Ser din skattning bra ut? Kontrollera hur täthetsfunktionen ser ut genom att plotta den med din skattning:

```
1 %% Problem 4: Maximum likelihood/Minsta kvadrat (forts.)
2 plot(0:0.1:6, raylpdf(0:0.1:6, my_est_ml), 'r')
3 hold off
```

Problem 5 - Simulering av konfidensintervall

Ett konfidensintervall med konfidensgrad $1 - \alpha$ för en (okänd) parameter μ innehåller det sanna μ med sannolikhet $1 - \alpha$. Vi ska försöka förstå innebörden av detta begrepp med hjälp av simuleringar. Koden nedan använder $n = 25$ oberoende observationer från $N(2, 1)$ -fördelningen för att skatta ett konfidensintervall för väntevärdet med konfidensgrad 95%. Detta upprepas 100 gånger vilket ger 100 konfidensintervall. Hur många av dessa kan förväntas innehålla det sanna värdet på μ ?

```
1 %% Problem 4: Simulering av konfidensintervall
2 % Parametrar:
3 n = 25; %Antal matningar
4 mu = 2; %Vantevärdet
5 sigma = 1; %Standardavvikelsen
6 alpha = 0.05;
7 %Simulerar n observationer for varje intervall
8 x = normrnd(mu, sigma,n,100); %n x 100 matris med varden
9 %Skattar mu med medelvärdet
10 xbar = mean(x); %vektor med 100 medelvarden.
11 %Beraknar de undre och ovre gränserna
12 undre = xbar - norminv(1-alpha/2)*sigma/sqrt(n);
13 ovre = xbar + norminv(1-alpha/2)*sigma/sqrt(n);
14 %Ritar upp alla intervall
15 figure(1)
16 hold on
17 for k=1:100
18     if ovre(k) < mu % Rodmarkerar intervall som missar mu
19         plot([undre(k) ovre(k)], [k k], 'r')
20     elseif undre(k) > mu
21         plot([undre(k) ovre(k)], [k k], 'r')
22     else
23         plot([undre(k) ovre(k)], [k k], 'b')
24     end
25 end
26 %b1 och b2 ar bara till for att figuren ska se snygg ut.
27 b1 = min(xbar - norminv(1 - alpha/2)*sigma/sqrt(n));
28 b2 = max(xbar + norminv(1 - alpha/2)*sigma/sqrt(n));
29 axis([b1 b2 0 101]) %Tar bort outnyttjat utrymme i figuren
30 %Ritar ut det sanna värdet
31 plot([mu mu], [0 101], 'g')
32 hold off
```

Vad visar de horisontella strecken och det vertikala strecket? Hur många av de 100 intervallen innehåller det sanna värdet på μ ? Stämmer resultatet med dina förväntningar? Kör simuleringarna flera gånger.

Variera nu μ , σ , n och α (en i taget) och ser hur de olika parametrarna påverkar resultatet.

Problem 6 - Konfidensintervall för Rayleighfördelning

Vi ska nu undersöka en Rayleigh-fördelad signal, bestämma en punktskattning av parametervärdet samt ta fram ett konfidensintervall för parametern. Ladda in data genom att skriva `load wave_data.mat`. Filen innehåller en signal som du kan plotta genom att skriva följande kod.

```
1 %% Problem 5: Konfidensintervall for Rayleighfordelning
2     load wave_data.mat
3     subplot(211), plot(y(1:100))
4     subplot(212), hist_density(y)
```

Om du ändrar `y(1:100)` till `y(1:end)` så kan du se hela signalen. Skatta parametern på datat på samma sätt som i uppgift 4. Spara din skattning som `my_est`. Ta fram ett konfidensintervall för skattningen och spara övre respektive undre värdet som `upper_bound` respektive `lower_bound`. Plotta nu intervallet för din skattning av parametern

```
1 %% Problem 5: Konfidensintervall (forts.)
2     hold on      % Gör så att ploten håller kvar
3     plot(lower_bound, 0, 'g*')
4     plot(upper_bound, 0, 'g*')
```

Kontrollera hur täthetsfunktionen ser ut genom att plotta den med din skattning på samma vis som i föregående avsnitt:

```
1 %% Problem 5: Konfidensintervall (forts.)
2     plot(0:0.1:6, raylpdf(0:0.1:6, my_est), 'r')
3     hold off
```

Ser fördelningen ut att passa bra?

Rayleighfördelningen kan t.ex. användas för att beskriva hur en radiosignal avtar. Experimentella mätningar på Manhattan har visat att Rayleighfördelningen beskriver radiosignalers fädning (engelska: fading) på ett bra sätt i den sortens stadsmiljö [1].

Problem 7 - Linjär regression

Linjär regression utvecklades under sent 1700-tal av en ung Gauss. Metoden fick ett genomslag när den förutspådde banan för den genom tiderna först upptäckta asteroiden Ceres. Linjär regression används än flitigare idag med tillämpningar inom i stort sett all vetenskap som behandlar data. Fördjupning i ämnet ges i kursen "Regressionsanalys".

I denna uppgift ska vi undersöka fenomenet Moores lag. Ladda in datat `moore.mat` på samma sätt som tidigare. I datat så är y antalet transistorer/yta medan x representerar årtalet. Det betyder att om vi plottar dessa variabler mot varandra så ser vi en plot av utvecklingen över tid av antalet transistorer per yta. Inför modellen

$$w_i = \log(y_i) = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i. \quad (2)$$

Skatta β_0 och β_1 med hjälp av MATLABs funktion `regress`. Om du skattar parametrar m.h.a. data från 1971 till 2011, vad är då din prediktion för antalet transistorer år 2020?

Problem 8 - Polynomregression

Regression kan användas även när sambandet mellan variablerna inte är linjärt utan ges av någon annan funktion, exempelvis ett polynom med grad större än ett. Vi ska undersöka detta i denna uppgift. Börja med att ladda in filen `poly.mat`. Plotta `y1`, `y2` respektive `y3`, var för sig mot `x1`, `x2`, respektive `x3`. Ser de ut att kunna beskrivas av polynom?

Inför nu modellen

$$y_k = \beta_0 + \beta_1 x + \beta_2 x^2 + \dots + \beta_n x^n. \quad (3)$$

Bilda för var och en av de tre datamängderna en X -matris på lämpligt vis. Alltså studera plottarna och designa sedan ett X sådant att det kan representera ett polynom av den grad som du tror passar. I fallet för modellen (3) ovan så ser X ut så här:

$$X = \begin{bmatrix} 1 & x & x^2 & \dots & x^n \\ 1 & x & x^2 & \dots & x^n \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 1 & x & x^2 & \dots & x^n \end{bmatrix}. \quad (4)$$

Ta sedan fram din skattning av $\hat{\beta}$ med hjälp av `regress` och plotta din skattade modell

$$\hat{y} = X\hat{\beta}, \quad (5)$$

genom att jämföra $\hat{y}$ med datat y . Plotta sedan residualerna på följande sätt.

```
1 %% Problem 7: Regression
2 res = X*beta_hat - y1;
3 subplot(211), normplot(res)
4 subplot(212), hist(res)
```

Vilken fördelning ser de ut att komma från? Vad kan du dra för slutsatser om modellen?

Referenser

- [1] Dmitry Chizhik, Jonathan Ling, Peter W. Wolniansky, Reinaldo A. Valenzuela, Nelson Costa, and Kris Huber (2003). Multiple-input-multiple-output measurements and modeling in Manhattan *IEEE Journal on Selected Areas in Communications*, Vol **21**, p. 321-331.
- [2] Blom, G., Enger, J., Englund, G., Grandell, J., och Holst, L., (2005). Sannolikhetsteori och statistikteori med tillämpningar.